

Opgave 1 De gewone burger

Bij deze opgave hoort tekst 1.

Inleiding

De publieke omroep streeft ernaar om alle geluiden uit de samenleving te laten horen, aldus bestuursvoorzitter Shula Rijxman. Tijdens de verkiezingscampagne waren er volop programma's op tv waarbij 'gewone' burgers aan het woord kwamen. Jan Eikelboom van Nieuwsuur wijst er echter op dat het beeld dat de media van bepaalde groepen schetsen, lang niet altijd overeenkomt met de werkelijkheid (tekst 1).

Lees de regels 1 tot en met 34 van tekst 1.

Media vervullen verschillende functies binnen een democratie, waaronder de informatiefunctie. Onder deze functie valt onder andere de agendafunctie.

- 2p 1 Leg uit welke **andere** twee politieke functies van de media, die vallen onder de informatiefunctie, te herkennen zijn in de regels 1 tot en met 34 van tekst 1.

Rijxman, bestuursvoorzitter van de NPO, streeft ernaar om in het aanbod van de publieke omroep alle geluiden uit de samenleving te laten horen.

- 3p 2 – Welk uitgangspunt van het mediabeleid is in dit streven te herkennen? Om dit uitgangspunt te realiseren, heeft de overheid wettelijke voorschriften voor de programmering van de publieke omroep vastgesteld.
- In welke wet zijn deze voorschriften te vinden?
 - Welk orgaan ziet toe op de naleving van deze wet?

Stelling: Door toenemende commercialisering kan het streven van de NPO om alle geluiden uit de samenleving aan bod te laten komen, onder druk komen te staan.

- 1p 3 Leg de bovenstaande stelling uit met behulp van een omschrijving van het begrip commercialisering.

Lees de regels 35 tot en met 51 van tekst 1.

Volgens Eijkelboom worden PVV'ers in de media weggezet als 'schreeuwende tokkies'. Dit is een voorbeeld van stereotypering. Een van de criteria om van stereotypering te kunnen spreken, is dat het een sterk generaliserend/vertekend/eenzijdig/vereenvoudigd beeld van de werkelijkheid betreft.

- 2p 4 Geef twee **andere** criteria voor stereotypering.

Volledige objectiviteit bestaat niet: het beeld dat media schetsen zal nooit volledig overeenstemmen met de werkelijkheid. Een redactie die meer gemengd is, kan echter wel bijdragen aan een minder eenzijdig beeld van de werkelijkheid, zo wordt gesteld in de regels 50-51 van tekst 1.

- 2p 5 Leg uit op welke wijze een meer gemengde redactie zou kunnen bijdragen aan een minder eenzijdig beeld van de werkelijkheid. Betrek in je uitleg een omschrijving van het begrip referentiekader.

Lees de regels 52 tot en met 75 van tekst 1.

Lang niet alle bezorgde burgers hebben angst voor de islam of vluchtelingen. Wel hebben deze burgers volgens Eijkelboom iets anders met elkaar gemeen: ze zijn allemaal negatief over politici. Populisten spelen hierop in.

- 1p 6 Welk kenmerk van populisme sluit goed aan bij deze opvatting van 'de bezorgde burger' over politici?

Lees de regels 76 tot en met 84 van tekst 1.

Massamedia vervullen verschillende functies voor de samenleving, zoals de socialiserende functie en de informatiefunctie.

- 2p 7 Leg uit welke **andere** maatschappelijke functie van de media te herkennen is in de regels 76 tot en met 84 van tekst 1.

Opgave 1 De gewone burger

tekst 1

Meer gewone burgers op tv; niet alleen de boze

Bij de Tweede Kamerverkiezingen stemde een op de drie Nederlanders op basis van de informatie die ze kregen van de publieke omroep. Dat zei Gijs van Beuzekom, netmanager van NPO 2, gisteren in Hilversum bij het omroepdebat.

Het debat van dinsdag had als centrale vraag of de publieke omroep wel alle geluiden in de samenleving laat horen. In november zei bestuursvoorzitter Shula Rijxman dat de NPO beter zijn best ging doen om alle soorten Nederlanders aan het woord te laten. Tijdens de verkiezingscampagne kwam vervolgens een stroom van programma's op gang met kiezers uit het land.

EénVandaag, Pauw & Jinek, Brandpunt, Nieuwsuur, het herrezen Lagerhuis; allemaal haalden ze gewone burgers binnen. Is de omroep geslaagd in de opzet?

Rijxman vindt van wel, net als andere sprekers dinsdag. Zij zei dinsdag dat het tonen van alle lagen van de bevolking een belangrijke taak is van de omroep, opdat de kijker via de tv ook kennismaakt met de ander: "Een voorwaarde voor een goed functionerende democratie is dat er een minimaal gedeeld beeld van de werkelijkheid bestaat."

35 Beeld komt niet overeen met werkelijkheid

Jan Eikelboom van Nieuwsuur zet daar echter vraagtekens bij. "Het beeld in de media komt niet overeen met de werkelijkheid. Dat geldt voor Antillianen, moslims, maar ook voor bijvoorbeeld PVV'ers, die worden weggezet als schreeuwende tokkies¹⁾."

45 Bert Huisjes van omroep WNL: "De meeste redacteuren wonen in Amsterdam en vinden het probleem met bakfietsen veel urgenter dan mensen uit Apeldoorn."

50 Een van de oplossingen zou zijn om de redacties gemengder te maken.

Eikelboom maakt voor Nieuwsuur binnenlandse reportages. In de serie 'Buiten het Binnenhof' portretteerde hij een breed palet aan gewone burgers. "Er komen op tv best veel burgers aan het woord", zei hij voor aanvang van het debat in Hilversum. Dat is volgens Eikelboom niet louter een reactie op de opkomst van het populisme. "Het heeft ongetwijfeld met Trump en Wilders te maken. Maar het gaat om bezorgde burgers in brede zin. Er zijn ook veel burgers ontevreden die geen angst voor de islam of vluchtelingen hebben."

Eikelboom zegt dat hij is geschrokken van de kloof tussen burgers en politiek. “Of burgers zich nu zorgen
70 maken over moslims, populisme of armoede; ze zijn allemaal negatief over politici. Politiek is te negatief, er is een gebrek aan fatsoen, en iedereen begint over die duizend
75 euro die premier Rutte had beloofd.”

Waarom laat de omroep zoveel gewone mensen aan het woord?
“Deze samenleving bestaat uit eilandjes en men weet niet meer wat
80 er op andermans eiland gebeurt. De kloven ontstaan door onwetendheid. De publieke omroep kan, door verbreding te zoeken, bruggen slaan tussen die eilanden.”

naar: nos.nl, 24 maart 2017

noot 1 De term tokkie wordt gebruikt als een scheldwoord voor een persoon of groep mensen met een asociale mentaliteit/asociaal gedrag.

Opgave 2 Terug naar een meerderheidsstelsel?

Bij deze opgave horen tekst 2 en de figuren 1 en 2.

Inleiding

In 2017 was het precies 100 jaar geleden dat Nederland het meerderheidsstelsel afschafte en het huidige kiesstelsel van evenredige vertegenwoordiging invoerde. Maar hoe zou de Tweede Kamer er na de verkiezingen van 2017 uitgezien hebben als alles bij het oude was gebleven? De NOS zocht het uit (tekst 2, figuur 1 en figuur 2).

Lees de regels 1 tot en met 28 van tekst 2 en bekijk figuur 1.

Met het huidige kiesstelsel behaalde de PvdA bij de verkiezingen van 2017 negen zetels. Bij de overstap naar een meerderheidsstelsel zou deze partij, op basis van hetzelfde aantal stemmen, geen zetels krijgen.

- 3p 8 Leg uit dat de PvdA bij hantering van het huidige kiesstelsel wél en bij hantering van het meerderheidsstelsel geen zetels toebedeeld krijgt. Betrek in je uitleg de werking van beide kiesstelsels en een gegeven uit figuur 1.

Lees de regels 29 tot en met 45 van tekst 2 en gebruik figuur 2.

- 2p 9 Leg uit dat hantering van een meerderheidsstelsel negatieve invloed kan hebben op de mate van representativiteit van de besluiten van de Tweede Kamer. Betrek in je uitleg een gegeven uit figuur 2.

Zie de regels 40 tot en met 45 van tekst 2.

De verkiezingsuitslag is tegenwoordig minder voorspelbaar dan in de negentiende eeuw. Dit heeft naast de invoering van een ander kiesstelsel ook te maken met veranderingen in de politieke cultuur vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw.

- 2p 10 Noem een verandering in de politieke cultuur en leg uit dat deze heeft bijgedragen aan het feit dat de verkiezingsuitslagen minder voorspelbaar zijn geworden.

Lees de regels 46 tot en met 65 van tekst 2.

- 2p 11 Leg uit dat de werking van ons huidige kiesstelsel ertoe leidt dat er na de verkiezingen vrijwel nooit direct duidelijkheid bestaat over de samenstelling van het nieuwe kabinet.

Opgave 2 Terug naar een meerderheidsstelsel?

tekst 2

Hoe zou de Kamer eruitzien met een meerderheidsstelsel?

Hoe zou de Kamer er na deze verkiezingen uitgezien hebben als alles bij het oude was gebleven?

Voor een antwoord op deze vraag zijn er een paar cruciale aanpassingen nodig ten opzichte van de situatie honderd jaar terug. Alleen al omdat de Tweede Kamer honderd jaar geleden geen 150, maar 100 leden telde. Maar ook omdat de bevolkingsconcentraties nu heel anders zijn en omdat Flevoland destijds nog niet bestond. De lijnen van de districten moesten in de kaart dus anders worden getrokken dan toen gebeurde (zie figuur 1). Nederland is opgedeeld in 150 gelijke districten, met gemiddeld 115.000 inwoners per district. Daarbij is geprobeerd zo veel mogelijk duidelijke regionale identiteiten als uitgangspunt te hanteren. Grote steden zijn langs wijkgrenzen gesplitst. Bovendien is er gewerkt met een systeem van relatieve meerderheid.

De gevolgen van terugkeer naar een meerderheidsstelsel zijn zichtbaar gemaakt in figuur 1 en 2.

Oneerlijk

De ondervertegenwoordiging van kleinere partijen was een van de belangrijke argumenten voor de

systeemwijziging honderd jaar geleden. “Een scheve verhouding tussen electorale steun en het daadwerkelijk behaalde zetelaantal vinden wij Nederlanders niet eerlijk”, zegt de Leidse hoogleraar politicologie Ruud Koole.

In het Nederland van de negentiende eeuw hadden de verkiezingen voor veel kiezers praktisch gezien geen enkele betekenis, omdat hun favoriete partij geen enkele kans had op een meerderheid in hun district.

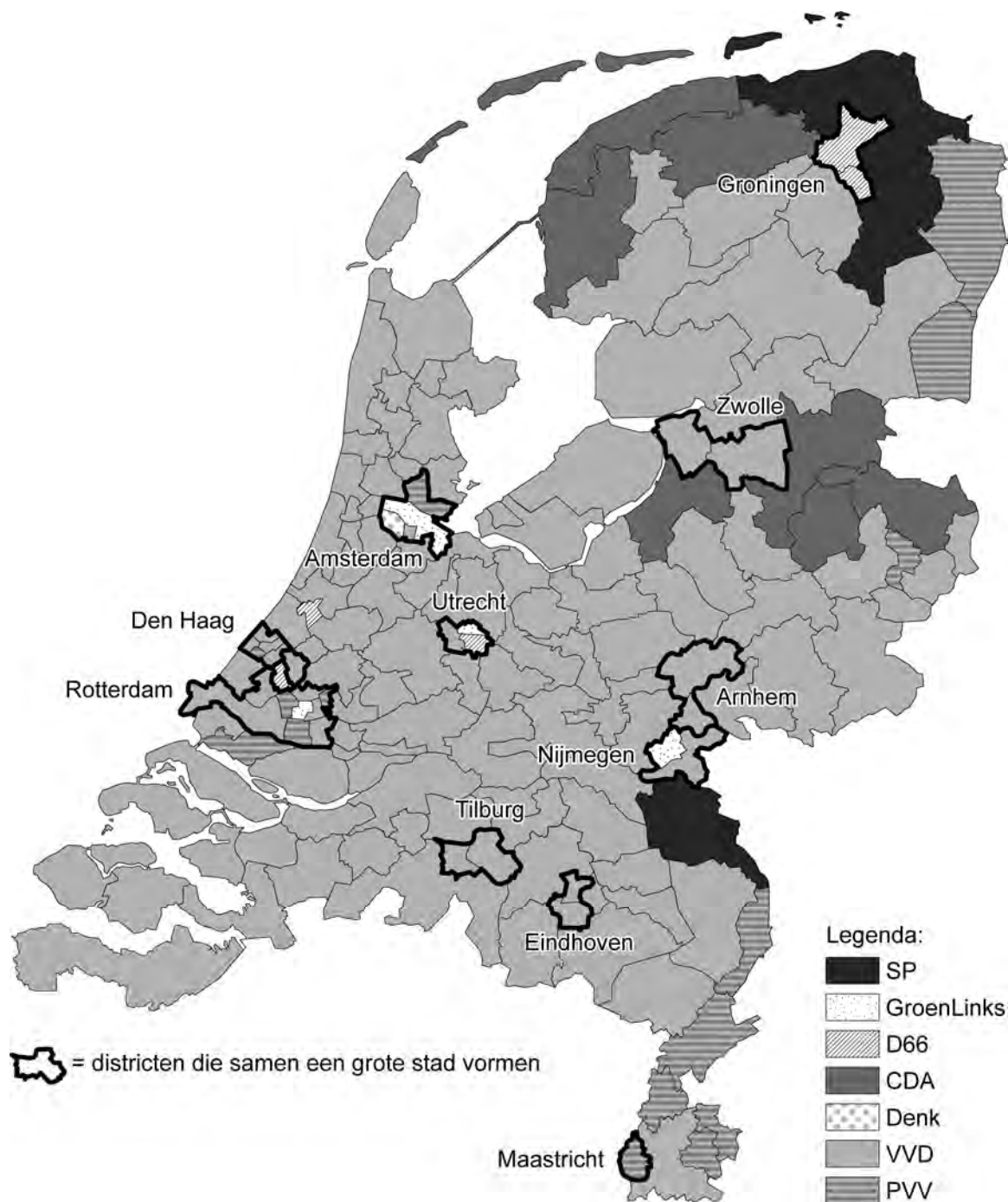
Voordelen

Een districtenstelsel heeft echter ook voordelen. “Als je in het huidige Nederland je stem hebt uitgebracht en de uitslag is duidelijk, moet je maar afwachten wat voor kleur het uiteindelijke kabinet krijgt”, legt Koole uit. “Daar hebben de Britten veel minder last van. Die hebben meer het gevoel dat zij rechtstreeks bepalen wie er aan de macht komt.” Bovendien is er in Groot-Brittannië een sterkere regionale band tussen Lagerhuisleden en hun achterban. Wie daar zorgen of vragen heeft over een bepaald onderwerp, kan die vrijdagmiddag rechtstreeks kwijt tijdens het spreekuur van zijn ‘eigen’ Lagerhuislid. Die komt in Londen op voor zijn eigen district.

naar: nos.nl, 24 maart 2017

figuur 1

Verkiezingsuitslag in het meerderheidsstelsel

naar: nos.nl, 24 maart 2017

figuur 2

Vergelijking zetelverdeling bij verschillende kiesstelsels

**Zetelverdeling in
huidige kiesstelsel**Uitslag Tweede
Kamerverkiezingen 2017

partij	aantal zetels
VVD	33
PVV	20
CDA	19
D66	19
GL	14
SP	14
PvdA	9
CU	5
PvdD	5
50PLUS	4
SGP	3
Denk	3
FvD	2

**Zetelverdeling in
meerderheidsstelsel**

Fictieve uitslag

partij	aantal zetels
VVD	110
PVV	15
CDA	7
D66	7
GL	7
SP	3
Denk	1

naar: nos.nl, 24 maart 2017

Opgave 3 Politiek & klimaat

Bij deze opgave horen de teksten 3 en 4 en figuur 3 .

Inleiding

Op 12 december 2015 werd bij de internationale Klimaatconferentie van Parijs een belangrijk akkoord gesloten. Dit Verdrag van Parijs verplicht de bijna 200 deelnemende landen om nationale klimaatplannen op te stellen waarmee de opwarming van de aarde beperkt moet worden. Zo blijft het klimaat leefbaar, ook voor toekomstige generaties.

In juni 2017 nam president Trump het besluit om de Verenigde Staten terug te trekken uit het Verdrag van Parijs (tekst 3). Nederland nam in datzelfde jaar concrete afspraken op in het regeerakkoord om tegemoet te komen aan de doelstellingen van Parijs (tekst 4 en figuur 3).

Maak gebruik van de inleiding en de regels 1 tot en met 18 van tekst 3. Internationale samenwerking kan bemoeilijkt worden door het dilemma van collectieve actie. De klimaatkwesitie is een voorbeeld van een onderwerp waarbij dit dilemma vaak een rol speelt.

- 2p 12 Leg uit dat het dilemma van collectieve actie vaak een rol speelt bij (de totstandkoming van) internationale klimaatakkoorden. Illustreer beide kanten van het dilemma met een ander gegeven uit de inleiding en/of de regels 1 tot en met 18 van tekst 3.

Lees tekst 3.

Bij het typeren van internationale verhoudingen wordt onderscheid gemaakt tussen het klassieke en het postklassieke beeld van de internationale orde.

- 4p 13 Noem twee kenmerken van het postklassieke beeld van de internationale orde die te herkennen zijn in tekst 3. Illustreer ieder kenmerk met een ander voorbeeld uit tekst 3.

We onderscheiden twee soorten internationale samenwerking: intergouvernementele samenwerking en supranationale samenwerking.

- 2p 14 – Van welk type samenwerking zijn internationale conferenties van de VN, zoals de Klimaatconferentie van Parijs, een voorbeeld?
– Geef aan wat kenmerkend is voor deze vorm van samenwerking.

Lees tekst 4.

Een van de partijen die voor invoering van een klimaatwet gepleit heeft, is de ChristenUnie.

- 3p 15 – Geef aan tot welke politieke stroming de ChristenUnie behoort.
– Leg uit welk uitgangspunt van deze stroming ten grondslag zou kunnen liggen aan de betrokkenheid van deze partij bij de klimaatdiscussie.

Zie de regels 19 tot en met 24 van tekst 4 en bekijk figuur 3.

Het opnemen van concrete maatregelen in het regeerakkoord leidt soms tot kritiek. In figuur 3 is een voorbeeld van zo'n kritiekpunt te herkennen.

- 2p 16
- Welke kritiek met betrekking tot het opnemen van concrete maatregelen in het regeerakkoord is te herkennen in figuur 3?
 - Leg uit of de situatie waarop deze kritiek betrekking heeft, past bij een monistische of bij een dualistische verhouding tussen regering en parlement.

Maak gebruik van tekst 4.

Het proces van politieke besluitvorming over de Klimaatwet kan geanalyseerd worden met behulp van het barrièremodel van politieke besluitvorming. In dit model worden vier barrières onderscheiden.

- 3p 17
- Wat is de laatste barrière die genomen is in het besluitvormingsproces over de Klimaatwet op het moment dat tekst 4 geschreven werd? Noem een gegeven uit tekst 4 waaruit dit blijkt.
 - Omschrijf vervolgens de barrière die daarna genomen moet worden.

Opgave 3 Politiek & klimaat

tekst 3

Trump: 'Parijs' was ramp voor economie VS

Vanavond in de Rozentuin van het Witte Huis, waar presidenten graag hun successen vieren, maakte Donald Trump aan de laatste twijfel
5 een einde. Het klimaatakkoord van Parijs, waar tot nu toe alleen Syrië en Nicaragua buiten vielen, wordt door hem opgezegd. Alleen op veel gunstiger voorwaarden voor de VS
10 wil hij eventueel weer aanhaken.

Net als tijdens de campagne, toen hij de opzegging nadrukkelijk beloofde, hekelde Trump de afspraken in Parijs als economisch rampzalig voor de
15 Verenigde Staten. De beperking van de inzet van fossiele brandstoffen zal de economische groei afknijpen en miljoenen banen kosten.

Aan het besluit ging een heftige
20 interne strijd in het Witte Huis vooraf. 'Nationalisten', zoals zijn adviseur

Steve Bannon, wilden dat hij zijn belofte nakwam en de VS losmaakte uit een akkoord dat volgens hen de
25 soevereiniteit van het land aantast. 'Internationalisten', zoals minister van buitenlandse zaken Rex Tillerson, pleitten voor blijven, uit angst dat de betrekkingen met de
30 rest van de wereld schade op zullen lopen. Het land zal in een aantal fora niet meer meepraten of serieus genomen worden.
En handelspartners als China of
35 Europa, zo waarschuwden grote Amerikaanse bedrijven, zouden kunnen besluiten dat bedrijven in de VS door het gebrek aan actie tegen broeikasgassen een oneerlijk
40 concurrentievoordeel hebben. Dat zou kunnen leiden tot een 'CO₂-heffing' op Amerikaanse producten en – als de VS antwoordt met invoerheffingen – een handelsoorlog.

naar: Trouw, 1 juni 2017

tekst 4

Rutte III legt klimaatdoel in wet vast

Met een klimaatwet en een nieuw energieakkoord geeft het nieuwe kabinet zijn duurzame ambities vorm. Er komt een klimaatwet met juridisch afrekenbare milieudoelen, zoals het terugbrengen van de CO₂-uitstoot. Daarmee maakt het nieuwe kabinet serieus werk van het internationale klimaatakkoord van Parijs.

10 De komst van een klimaatwet is een vurige wens van D66 en de ChristenUnie. Deze partijen

15 ondertekenden vorig jaar het initiatief van PvdA en GroenLinks om tot zo'n wet te komen. De wet die het aanstaande kabinet voor ogen heeft, is een afgezwakte variant van het oorspronkelijke voorstel.

20 Het regeerakkoord zal enkele concrete milieumaatregelen bevatten, zoals, naar verluidt, een kilometerheffing voor vrachtverkeer en geld voor woningcorporaties om huurpanden extra te isoleren.

naar: Trouw, 6 oktober 2017

figuur 3

bron: www.tomjanssen.net, 6 juni 2017

Opgave 4 Buienradar voor boeven

Bij deze opgave horen de teksten 5 tot en met 7 uit het bronnenboekje.

Inleiding

In mei 2017 presenteerde de Nationale Politie de eerste resultaten van experimenten met het zogenaamde Criminaliteits Anticipatie Systeem (CAS). CAS berekent op basis van onder andere aangiften en statistieken van het CBS waar en wanneer een verhoogde kans op bepaalde soorten criminaliteit bestaat. Deze ‘buienradar voor boeven’ is een voorbeeld van een nieuwe trend die *predictive policing* heet: het voorspellen van misdaad op basis van grote hoeveelheden data (tekst 5).

Het inzetten van CAS zou de effectiviteit van het politiewerk kunnen vergroten, maar leidt ook tot kritiek (tekst 6).

In de Amerikaanse staat Pennsylvania werd een jaar eerder al aan een andere vorm van computergestuurde kansberekening gewerkt: een systeem dat de kans voorspelt dat een veroordeelde crimineel in de toekomst opnieuw in de fout gaat (tekst 7).

Lees de regels 1 tot en met 26 van tekst 5.

Zowel de wijze waarop CAS criminaliteit voorspelt als de wijze waarop de politie op deze resultaten inspeelt, sluit aan bij een van de theorieën ter verklaring van criminaliteit.

- 4p 18
- Welke theorie wordt hier bedoeld?
 - Omschrijf deze theorie aan de hand van de drie factoren die bepalend zijn voor de mate van criminaliteit.
 - Leg uit dat de wijze waarop CAS **criminaliteit voorspelt**, aansluit bij een van de drie factoren van deze theorie.
 - Leg uit dat de wijze waarop de politie op de **resultaten** van CAS **inspeelt**, aansluit bij een van de drie factoren van deze theorie.

Maak gebruik van de regels 1 tot en met 26 van tekst 5.

- 3p 19
- Leg uit dat de oververtegenwoordiging van mensen met een lage maatschappelijke positie in de geregistreerde criminaliteit door het gebruik van CAS verder zou kunnen toenemen (self-fulfilling prophecy). Betrek in je uitleg:
- een kenmerk van het type criminaliteit waarbij leden van deze groep oververtegenwoordigd zijn;
 - een gegeven uit de regels 1 tot en met 26 van tekst 5.

Lees de regels 27 tot en met 39 van tekst 5.

CAS wordt onder andere 'gevoerd' met cijfers uit politiestatistieken. Het systeem wordt niet gebruikt om voorspellingen te doen over delicten zoals moord.

In het geval van moord en doodslag zijn politiestatistieken waarschijnlijk ... **(1)** ... als bron om uitspraken te doen over het aantal van deze delicten in een bepaalde wijk in een bepaalde periode. Omdat deze delicten relatief weinig voorkomen, kunnen de uitkomsten echter niet als ... **(2)** ... worden beschouwd.

- 4p **20**
- Leg uit welk begrip ingevuld moet worden bij **(1)**: betrouwbaar of generaliseerbaar. Betrek in je uitleg een omschrijving van dit begrip.
 - Leg uit welk begrip ingevuld moet worden bij **(2)**: betrouwbaar of generaliseerbaar. Betrek in je uitleg een omschrijving van dit begrip.

Maak gebruik van tekst 5.

Bij criminaliteitsbestrijding door de overheid kunnen we onderscheid maken tussen preventie en repressie.

- 2p **21**
- Leg uit met behulp van een gegeven uit tekst 5 dat in de inzet van CAS beide begrippen te herkennen zijn.

Lees de regels 1 tot en met 40 van tekst 6.

Het voorbeeld van Rienks illustreert dat in de discussie over 'predictive policing' een dilemma van de rechtsstaat een rol speelt.

- 4p **22**
- Noem en omschrijf de twee belangen/begrippen die in dit dilemma tegenover elkaar staan.
 - Leg uit dat deze belangen/begrippen op gespannen voet kunnen staan wanneer predictive policing wordt ingezet om drugscriminaliteit op te sporen. Betrek in je uitleg per belang/begrip een (ander) gegeven uit de regels 1 tot en met 40 van tekst 6.

Lees de regels 41 tot en met 62 van tekst 6.

In predictive policing herkent Marc Schuilenburg de bredere verschuiving (binnen de opsporing) van daad naar intentie.

- 2p **23**
- Beschrijf een andere ontwikkeling binnen de opsporing waarin deze verschuiving ook zichtbaar is. Geef hiervan een voorbeeld.

Lees tekst 7.

In het denken over straf kunnen twee soorten theorieën onderscheiden worden: de absolute theorieën en de relatieve theorieën.

- 3p **24**
- Beschrijf het verschil tussen beide soorten theorieën en leg vervolgens uit bij welk van de twee theorieën het experiment uit tekst 7 meer aansluit.

Opgave 4 Buienradar voor boeven

tekst 5

Misdadigheid voorspellen, het kan echt

Het is géén ‘glazen bol’, volgens de Nationale Politie. Toch probeert een nieuw computersysteem (CAS) de plaats en het tijdstip van zakken-
5 rollerij, straatroof, geweld, diefstal en bedrijfsinbraken vooraf te voorspellen. Maandag presenteerde de politie resultaten van pilots in ondermeer Hoorn, Enschede, Groningen
10 en Den Haag.

Het systeem gebruikt data, héél veel data, om daarmee bijvoorbeeld woninginbraken te voorspellen. CAS wordt onder andere ‘gevoerd’ met
15 informatie uit aangiften en gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Bij deze laatste bron gaat het bijvoorbeeld om informatie over het aantal uitkeringen per
20 wijk, leeftijden, geslacht en gezins-

samenstellingen. Computerberekeningen bepalen vervolgens waar en wanneer de politie een verhoogde kans op criminaliteit kan verwachten.

25 De politie speelt daarop in door extra te surveilleren in die wijken.

Moord niet

CAS legt als het ware een raster over een wijk, met ‘vakjes’ van 125 bij 125
30 meter. Als een vakje rood is, voorspelt CAS problemen zoals een straatroof. Het systeem doet voorspellingen binnen tijdslots van maximaal vier uur.

35 Hoe meer gegevens het systeem heeft, hoe slimmer het voorspelt. Moord komt te weinig voor om er met big data goede voorspellingen over te doen.

naar: NRC Handelsblad, 16 mei 2017

tekst 6

Predictive policing: Buienradar voor boeven

Oud-politiemedewerker Rienks schreef voor de politieacademie het boek *Predictive Policing: Kansen voor een veiligere toekomst.*

5 “Predictive policing kan ons een hele hoop ellende besparen. Er zitten natuurlijk allerlei haken en ogen aan, maar als je vertrouwen hebt in de modellen en ze goed toetst, dan kun
10 je een hoop narigheid voorkomen.”

Die haken en ogen, daar heeft Rienks nog een leuk verhaal over. Door gegevens over kentekens en reispatronen te combineren kan de
15 politie sinds 2011 auto’s opsporen waarvan de kans statistisch gezien groot is dat er drugs mee gesmokkeld worden. Die aanpak werpt zijn vruchten af: door de controle te
20 focussen op de voertuigen die de computer aanwijst, is het aantal gevonden grammen heroïne per gecontroleerd voertuig gestegen van 5 naar 1027. Rienks: “Het werkt erg
25 goed, maar het gaat ook weleens mis.” Zo kon het dat een poos geleden een verdachte auto op de snelweg in de buurt van Rotterdam met veel toeters en bellen werd
30 klemgereden. De bestuurder bleek geen drugssmokkelaar, maar een geschokte oudere dame die net een

sputje voor haar poedel had gehaald. Haar pas aangeschafte
35 tweedehands auto was, zo werd later duidelijk, van een smokkelaar geweest. Het nummerbord stond daarom nog in het systeem. De route die ze die dag reed, paste toevallig
40 precies in een verdacht reispatroon.

(...) Er wordt steeds meer gemeten en gedeeld, niet in de laatste plaats dankzij smartphones en sociale media. Het valt te verwachten dat
45 daar, nu voorspellingstechniek royaal voorhanden is, alleen maar meer gebruik van gemaakt zal worden.

Het sluipende gevaar is wat de WRR ‘datadeterminisme’ noemt. Het risico
50 dat individuen worden beoordeeld op basis van wat statistisch gezien aanneemelijk is dat ze gaan doen, in plaats van wat ze feitelijk gedaan hebben. Universitair docent criminologie Marc Schuilenburg heeft er
55 een andere, meer dramatische term voor: ‘de gedachtenpolitie’ – een politieorganisatie meer gericht op intentie dan op de daad zelf. Deze
60 verschuiving naar intentie is volgens Schuilenburg deel van een bredere ontwikkeling. (...)

naar: De Groene Amsterdammer, 8 juni 2016

tekst 7

Experiment Pennsylvania

De Amerikaanse staat Pennsylvania werkt momenteel aan een systeem dat rechters helpt bij het bepalen van de strafmaat. Op basis van onder
5 meer iemands criminele verleden (eerdere arrestaties en veroordelingen), geslacht, leeftijd en postcode wordt een voorspelling gedaan over

zijn toekomstige wandaden. Is de
10 kans statistisch gezien groot dat een dader ooit opnieuw een vergrijp pleegt, dan kan hij bij voorbaat extra zwaar gestraft worden. Andersom kan een dader aan wie een hemels-
15 blauwe toekomst wordt toegedicht strafvermindering krijgen.

naar: De Groene Amsterdammer, 8 juni 2016

Opgave 5 Overname Nederlandse media

Bij deze opgave horen tekst 8 en figuur 4.

Inleiding

Steeds meer mediaorganisaties worden overgenomen door buitenlandse bedrijven. In figuur 4 is te zien dat in september 2017 vier van de zes grote mediaorganisaties in Nederland in buitenlandse handen zijn. Volgens het Commissariaat voor de Media en de hoofdredacteur van NRC Handelsblad vormt deze situatie echter geen bedreiging voor de diversiteit en/of onafhankelijkheid van het media-aanbod (tekst 8).

Lees de regels 1 tot en met 21 van tekst 8 en bekijk figuur 4.

De overname van Nederlandse media door buitenlandse mediabedrijven is een voorbeeld van persconcentratie. Bij persconcentratie kan er sprake zijn van horizontale, verticale en/of diagonale concentratie.

- 2p 25 Over welke twee vormen van persconcentratie geeft figuur 4 informatie? Leg elk antwoord uit met behulp van een gegeven uit figuur 4.

Zie figuur 4 met de toelichting.

Bij de NPO wordt gesproken over budget, terwijl bij de andere mediabedrijven over jaaromzet gesproken wordt.

- 2p 26 Leg uit waarom er voor het geld van de NPO een andere term gebruikt wordt dan voor het geld van de andere mediabedrijven.

Lees de regels 22 tot en met 31 van tekst 8.

De persconcentratie in tekst 8 betreft aanbiedersconcentratie.

- 3p 27 Leg uit dat deze vorm van concentratie waarschijnlijk geen directe gevolgen heeft voor de interne en externe pluriformiteit op de dagbladenmarkt. Betrek in je uitleg een omschrijving van de begrippen aanbiedersconcentratie, interne pluriformiteit en externe pluriformiteit.

Lees de regels 32 tot en met 40 van tekst 8.

- 2p 28 – Naar welk begrip verwijzen de puntjes bij **(a)** in regel 35 van tekst 8?
– Naar welke actor binnen de organisatie van een dagblad verwijst “NRC” in regel 36? En naar welke actor verwijst “Mediahuis” in regel 37?

De overname door buitenlandse bedrijven betreft niet alleen kranten, maar ook televisieproducenten. In NRC Handelsblad van 8 september 2017 gaf een media-econoom aan hierin geen reden tot zorg te zien: “Zolang er vraag naar is, maken producenten Nederlandse programma’s, of ze nu in buitenlandse of Nederlandse handen zijn.”

- 2p 29 Bij welke politieke stroming en bijbehorend uitgangspunt van deze stroming sluit het standpunt van de media-econoom goed aan?

Opgave 5 Overname Nederlandse media

tekst 8

De Nederlandse media zijn niet langer Nederlands

Misschien kijkt u Heel Holland Bakt, leest u 'de krant van wakker Nederland' en luistert u naar 100%NL. Oer-Hollandse namen die
5 niet doen vermoeden dat de makers in buitenlandse handen zijn. De producent van Heel Holland Bakt is onderdeel van een Duits media-concern, De Telegraaf heeft sinds
10 juni dit jaar een Belgische eigenaar en het moederbedrijf van 100%NL is voor 60 procent in handen van een Oostenrijker.

Buitenlandse eigenaren zijn eerder
15 regel dan uitzondering in de Nederlandse mediasector. Sinds de overname van Telegraaf Media Groep (TMG) door Mediahuis zijn vier van de zes grote media-
20 organisaties in Nederland in buitenlandse handen.

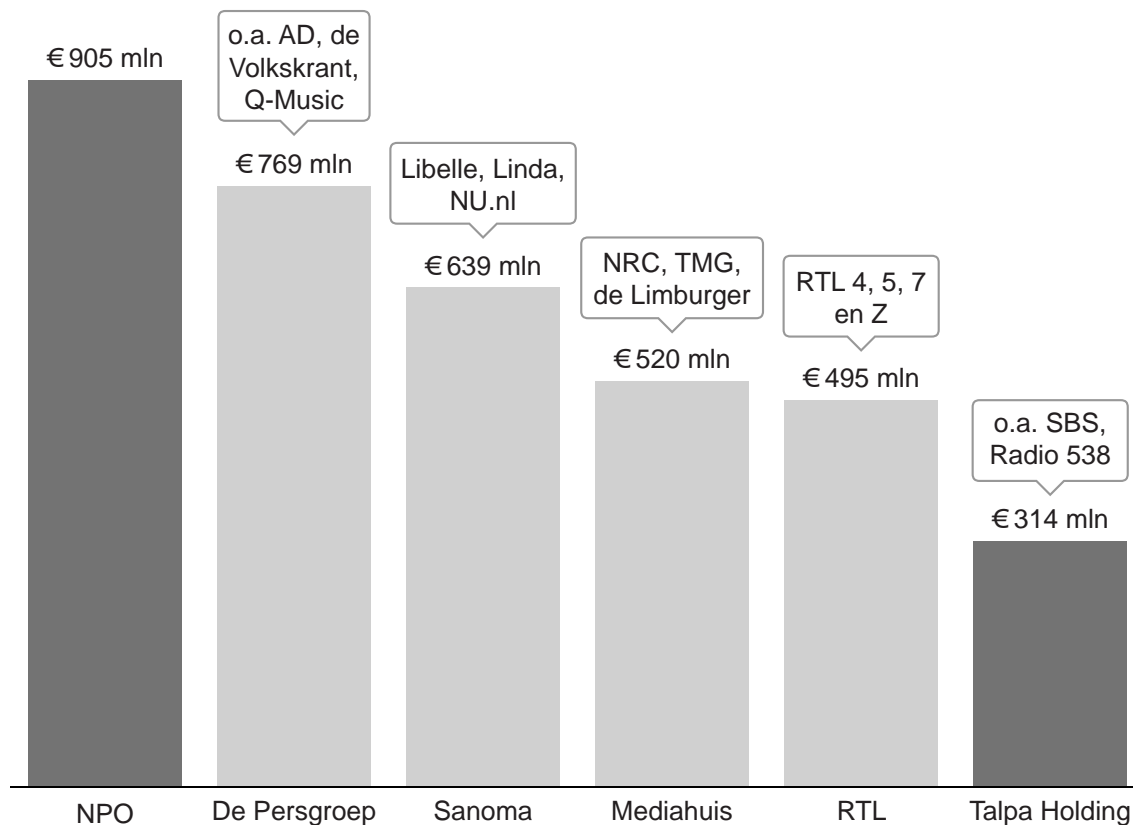
Hoe erg is dat? Volgens het Commissariaat voor de Media, dat toeziet op de pers, heeft de verkoop-
25 golf van de laatste jaren geen negatieve gevolgen voor de nieuwsvoorziening. "Ook wanneer de dagbladenmarkt in handen is van enkele partijen kan er nog een divers aanbod zijn. Wel wordt het risico op een
30 afname groter", aldus een zegsman.

Net als bij TMG leeft bij NRC niet het idee dat 'de Belgen' een gevaar vormen. NRC-hoofdredacteur Peter
35 Vandermeersch: "... **(a)** ... van NRC bepaalt heel helder dat NRC onafhankelijk is en blijft. Mediahuis heeft in de voorbije drie jaar nog nooit geprobeerd om aan die
40 onafhankelijkheid te tornen."

naar: NRC Handelsblad, 8 september 2017

figuur 4

Zes grote mediaorganisaties

Legenda:

- in Nederlandse handen
- in buitenlandse handen

naar: NRC Handelsblad, 8 september 2017

Toelichting

De bedragen geven de meest recente jaaromzet (per september 2017) van de mediaorganisaties aan. Bij de NPO betreft dit bedrag het meest recente budget (per september 2017).